

داستان ترقی و ترویج فوتبال در پایتخت

نام انجمن ترقی و ترویج فوتبال

مأموریت: برگزاری مسابقات فوتبال در تهران
تاریخ: ۱۳۰۵ خورشیدی

نشانی: خیابان آزادی، خیابان استاد معین

انجمن ترقی و ترویج فوتبال، نخستین ساز و کار برای تشکیلات فوتبال ایران بود که به همت برخی از ورزشکاران و افراد سرشناس در تهران شکل گرفت. اولین سازمان و تشکیلات فوتبال در ایران در سال ۱۳۰۰ شمسی با حضور ابوالفضل صدری، میریاقر عظیمی و سیدمحمد تدین که از نخستین معلمین ورزش کشور محسوب می‌شدند تشکیل شد. بعد از آن بود که این انجمن هر ساله در کنار ثبت نام باشگاه‌ها و تیم‌های جدید، برگزاری مسابقات فوتبال را بر عهده گرفت و با تدوین و ترجمه قوانین فوتبال کمک شایانی به ایجاد نظم و قانونمندی در فوتبال ایران صورت داد. «انجمن ترقی و ترویج فوتبال» موفق شد نخستین دوره مسابقات فوتبال پایتخت را بین تیم‌های حاضر در تهران در سال ۱۳۰۲ برگزار کند؛ مسابقاتی که تقریباً بدون وقفه هر سال انجام و با توسعه فوتبال در سراسر کشور و ظهور تیم‌های قدرتمند در شهرستان‌ها به مسابقات سراسری (لیگ) تبدیل شد. اعزام نخستین تیم منتخب ایران به بادکوبه شوروی، برگزاری ۱۲ دوره مسابقات فوتبال باشگاه‌های تهران، انتشار نخستین رساله قوانین فوتبال در ایران و ثبت نزدیک به ۵۰ باشگاه فوتبال در سراسر کشور از جمله دستاوردهای مهم این تشکل بود. در سال ۱۳۱۳ «انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی» تشکیل و جایگزین این انجمن شد. این اتفاق، تاسیس نخستین سازمان فدراسیون فوتبال در ایران را به دنبال داشت. با تشکیل انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی وزارت معارف (فرهنگ)، برنامه‌ها و مسابقات ورزشی مدارس و آموزشگاه‌ها را زیر نظر گرفت. در سال ۱۳۱۹ برای شرکت ورزشکاران ایرانی در بازی‌های المپیک نخستین گام‌ها برای تشکیل فدراسیون‌های ورزشی از جمله فدراسیون فوتبال برداشته شد و از این سال فوتبال کشور عملاً زیر نظر این فدراسیون قرار گرفت که مجمع فوتبال خوانده می‌شد.

توفان در زمین پاسگاه

توفان نخستین تیم فوتبال تهران بود که در سال ۱۳۱۲ تشکیل شد و حسابی سر و صدا به راه انداخت. زمین توفان در ضلع جنوبی جاده دماوند، نرسیده به سهراه تهرانپارس و در سمت روبه‌روی گرمابه تهرانپارس قرار داشت که به دلیل مجاورت با پاسگاه ژاندارمری به زمین پاسگاه هم معروف بود. اردشیر آل عوض، محقق و تهران‌پژوه، درباره تاریخچه این زمین خاکی می‌گوید: «کنار این زمین یک شیر آب فشاری بود که بازکن‌های تشنه و هلاک، دهان به آن می‌چسباندند و آب می‌نوشیدند و لعنت بر یزید می‌گفتند؛ زمینی که معادگاه بچه‌های تهران‌نو بود و خسرو محمدشاهی، معروف به خسروشاهی، بانی اصلی آن بود و مصطفی ممیز، بهمین فروتن و خسرو صلح‌کنان از تویچه‌های آنجا بودند. ممیز بعدها در زمره داوران ممتاز کشور قرار گرفت. بهمین فروتن نیز به یکی از صاحب‌نظران و مربیان متفکر فوتبال ایران تبدیل شد و بقیه هم به بازیکنان تأثیرگذار عقاب تبدیل شدند. از

ماجراهای نخستین دوری‌های شهرما

تاریخچه رقابت پرهیاهوی دو تیم بزرگ پایتخت به دهه ۴۰ برمی‌گردد. اولویت معدود رسانه‌های ورزشی آن دوره، مسابقات کشتی و به‌طور کلی رقابت‌های برون مرزی بود، اما هیجان دیدار تاج سابق و پرسپولیس آنقدر ادامه پیدا کرد تا حواشی پررنگ سرخابی به خیر نخست رسانه‌های ورزشی تبدیل شود. دو تیم روز ۱۶ فروردین ۱۳۴۷ برای نخستین بار در امجدیه به مصاف هم رفتند و در آن مسابقه تاریخی هیچ گلی رد و بدل نشد. در نیمه دوم دهه ۴۰ هنوز مجله‌های ورزشی سیاه و سفید چاپ می‌شد و تصاویر دیدار دو تیم به گونه‌ای بود که پیراهن قرمز و آبی دو تیم را از هم تفکیک نمی‌کرد. بعدها معلوم شد که پرسپولیس با پیراهن قرمز و تاج با پیراهن آبی به مصاف هم رفته بودند و از همان موقع بود که رنگ آبی و قرمز به نماد کری‌خوانی و البته جنجال در فوتبال تهران تبدیل شد. نکته جالب اینکه در نخستین دوری بزرگ پایتخت در سال ۱۳۴۷ برای نخستین بار از چند کودک برای جمع کردن توپ‌ها استفاده کردند و واژه «توپ جمع‌کن» از همان بازی وارد دایره‌المعارف فوتبال تهران شد. دربی اساساً به دوئل دورقیب سنتی در یک شهر اطلاق می‌شود و اگر این تعریف را مبنا قرار بدهیم باید از نبرد تیم‌های تاج سابق و شاهین در سال‌های قبل از شکل‌گیری باشگاه پرسپولیس به عنوان نخستین دربی‌های پایتخت نام ببریم. شاهین و تاج نخستین بار در سال ۱۳۲۵ به مصاف هم رفتند که بازی یک بر یک مساوی شد. مصاف تاج و شاهین همواره با حساسیت زیادی در امجدیه برگزار می‌شد به گونه‌ای که تا یک دهه نماد رقابت دو تیم همشهری بود. این بازی تا قبل از انحلال شاهین در سال ۱۳۴۶ دربی اصلی تهران بود و اغلب اوقات به جنجال هم کشیده می‌شد. با قدرت گرفتن پرسپولیس و تعطیلی دوساله باشگاه شاهین به دستور دربار، آرام آرام از حساسیت دربی کاسته شد و نبرد تاج و پرسپولیس جای آن را گرفت.

بازی فوتبال ابداع انگلیسی‌ها بود و همین انگلیسی‌های مقیم تهران بانی آشنایی اهالی پایتخت‌نشین با این بازی مهیج و جذاب شدند. آنها برای سرگرمی در میدان مشق، فوتبال بازی می‌کردند و اعضای تیم‌شان هم از سفارت انگلیس، بانک شاهی و تلگرافخانه بودند. در این بازی‌ها هیچ ایرانی حضور نداشت، مگر اینکه وقتی بازیکن کم می‌آوردند از تماشاچیان اطراف زمین یک نفر را انتخاب می‌کردند و با همین انتخاب‌ها اولین‌های فوتبالی پایتخت به مرور شکل گرفت. مرور خاطر دوار نخستین فوتبالیست‌ها، زمین‌های بازی و سابقه سال‌های دور تهران با فوتبال خالی از لطف نیست.

نام: توفان
ستاره‌ها: سیف‌الله آهنی
رضای کلیانتر، علی کنی
حسن کریمی، حسن ماسیست
نشانی: جاده دماوند
سهراه تهرانپارس

چهره‌های چشمگیر این میدان همچنین استاد علی کاظمی بود که سال‌ها در تیم آتش‌نشانی از تویچه‌های همین زمین و همین تیم توفان، تغذیه می‌کرد و سپس سال‌ها به عنوان رئیس هیأت فوتبال تهران و بر نامه‌نویس ممتاز لیگ‌های شهری و کشوری دارای ارج و قربی افزون تر شد. بعد از تصرف زمین توفان یا میدان پاسگاه به وسیله بسازبفروش‌ها، مهدی آراسته پشت منزل خود را تسطیح و به زمین تمرینی تیم تازه تاسیس پیمان اختصاص داد. اکبر حیدری معروف‌ترین عضو این تیم بود و به او لقب اکبر توفان داده بودند. او نخستین کاپیتان تیم ملی فوتبال ایران بود. نخستین بازی ملی ایران در سال ۱۳۲۰ برگزار شد و اکبر حیدری، عضو باشگاه توفان تهران، به عنوان کاپیتان، تیم ملی را در بازی با تیم ملی افغانستان همراهی کرد. اکبر توفان در سال‌های ۱۳۱۲ تا ۱۳۲۰ عضو باشگاه توفان بود. در آن سال‌ها رقابت جدی برای قهرمانی جام باشگاه‌های تهران بین توفان و دارایی وجود داشت. این تیم تماشاگران اختصاصی داشت و تا ۱۵ سال بعد از راه‌اندازی‌اش در محبوبیت و شهرت، نخستین بود اما در سال ۱۳۲۱، وقتی

نام: دربی تهران
محل برگزاری: ورزشگاه امجدیه
تاریخ: ۱۳۴۵

